

GLAZBENE AKTIVNOSTI DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI I NJIHOV UTJECAJ NA CJELOVITI RAZVOJ DJETETA

Martinović, Fiona

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:753909>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-13**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU

FILOZOFSKI FAKULTET

Odsjek za rani predškolski odgoj i obrazovanje

Završni rad

**GLAZBENE AKTIVNOSTI DJECE RANE I
PREDŠKOLSKE DOBI I NJIHOV UTJECAJ NA
CJELOVITI RAZVOJ DJETETA**

Fiona Martinović

Split, travanj 2023.

SVEUČILIŠTE U SPLITU

FILOZOFSKI FAKULTET

Odsjek za rani predškolski odgoj i obrazovanje

Završni rad

**GLAZBENE AKTIVNOSTI DJECE RANE I
PREDŠKOLSKE DOBI I NJIHOV UTJECAJ NA
CJELOVITI RAZVOJ DJETETA**

Studentica: Fiona Martinović

Mentorica: prof. dr. sc. Snježana Dobrota

Split, travanj 2023.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. GLAZBA KAO POTICAJ ZA CJELOVIT RAZVOJ DJETETA	2
3. GLAZBENE AKTIVNOSTI DJETETA RANE I PREDŠKOLSKE DOBI	7
3.1 IGRE S PJEVANJEM.....	10
3.2. BROJALICA.....	15
3.3. PJEVANJE.....	20
3.4 SLUŠANJE GLAZBE	25
3.5 SVIRANJE	28
3.6 DJEČJE GLAZBENO STVARALAŠTVO	30
4. ZAKLJUČAK.....	32
5. LITERATURA	33
6. SAŽETAK.....	34
7. SUMMARY.....	35
PRILOZI	36

1. UVOD

Glazba je temeljna forma ljudske ekspresije i kulture. Gotovo svako iskustvo vezano uz glazbu iziskuje neke osjećaje. Glazbene aktivnosti neizostavan su dio djetinjstva baš zbog toga što djeca uz njih povezuju pozitivne emocije. One u djetetov život unose osjećaj radosti i ispunjenja koji samo glazba može potaknuti. Kroz sva svoja područja potiču razvoj kompetencija i dobrobiti za cjeloživotno učenje. Kroz glazbene aktivnosti potiču se socijalne vještine djece koje se ostvaruju suradnjom s dugom djecom, ostvaruje se osjećaj zajedništva i povezanosti među djecom i odgajateljima, razvijaju se glazbene sposobnosti, djeca unaprjeđuju svoj kreativni izričaj, poboljšavaju sposobnost slušanja i percepcije. Svi aspekti glazbenih aktivnosti usmjereni su na razvijanje i uspješno funkcioniranje osobnih potencijala djeteta. Djeca posjeduju određenu razinu glazbenih sposobnosti, a na djetetu i odgajatelju je da ih kontinuirano potiču prema višoj razini razvoja.

U ovom radu prikazat ćemo i pobliže objasniti načine rada u različitim glazbenim aktivnostima koje se provode s djecom u vrtićima te ćemo obratiti pozornost na važnost glazbe kao poticaja za cjelovit razvoj djetetova života. U prvom poglavlju razmatramo tematiku glazbe kao poticaj za cjeloviti razvoj djeteta. Glazba potiče razvoj kompetencija i dobrobiti djece svojim aspektima te potiče na istraživanje, uočavanje i upoznavanje s okruženjem u kojemu dijete živi.

Drugo poglavlje pobliže objašnjava proces provođenja glazbenih aktivnosti. Naime, njihova provedba složena je aktivnost jer iziskuje odgajateljevu angažiranost i usmjerenost prema dječjim željama koje bi se kroz aktivnost trebale poticati i ostvariti. Glazbene aktivnosti koje se provode su: igre s pjevanjem, brojalica, pjevanje, slušanje glazbe, sviranje i dječje glazbeno stvaralaštvo. Organizacija svake glazbene aktivnosti započinje od dječjeg interesa. Različite glazbene aktivnosti potiču razvoj različitih kompetencija, pa tako igre s pjevanjem, aktivnosti pjevanja i obrada brojalice razvija dječji glasovni aparat i potiče na kreativno stvaranje glasom. Aktivnosti sviranja potiču razvoj fine motorike, pamćenja i koordinacije. Svaka glazbena aktivnost važna je za razvoj pojedinog područja razvoja pa je jednako važno poticati provođenje svih vrsta glazbenih aktivnosti kako bi se postigao što kvalitetniji i cjelokupniji razvoj djeteta i njegovih sposobnosti.

2. GLAZBA KAO POTICAJ ZA CJELOVIT RAZVOJ DJETETA

Glazba predstavlja temeljnu formu ekspresije ljudske kulture, njom se prenose različite glazbene i neglazbene poruke te ostvaruju nizovi glazbenih i neglazbenih ciljeva. Dobrota (2012) navodi da je glazba tjelesno povezana s emocionalnošću jer gotovo svako iskustvo izaziva neke osjećaje. Glazbom ljudi ostvaruju interakciju, iskazuju afektivnost. Najraniji doticaj djeteta s glazbom ostvaruje se kroz majčine uspavanke dok se daljnjim odrastanjem dječji doticaj s glazbom razvija i nadograđuje. U djetinjstvu su djeca dio okruženja punog zvukova: zvukova iz okoline koja ih okružuje, zvukova iz televizora, zvukova prirode. Glazba je djeci potpuno prirodna pojava koja dubinski utječe na svestrani razvitak (Milinović, 2015).

Nikolić (2018) navodi da su istraživanja pokazala da sva djeca posjeduju određenu razinu glazbenih sposobnosti. Glazbena sposobnost podrazumijeva sljedeće: osjećaj za intonaciju, uočavanje dinamike, uočavanje tempa, osjećaj za ritam, kretanje uz glazbu, pamćenje glazbenih cjelina, prepoznavanje melodije, osjećaj za skupno muziciranje, razlikovanje visine i razlikovanje boje tona. Zadatak je odgojno-obrazovnog sustava da ponudi strategije koje će obuhvatiti razvoj svih djetetovih kompetencija, ne izostavljajući glazbene. Glazba u djetetu budi osjećaj vedrine i radosti, potiče ga na istraživanje, uočavanje i upoznavanje s okruženjem u kojemu živi. Dijete glazbenim odgojem zadovoljava svoje potrebe za učenjem, kreativnošću, igrom, spoznajom, osjećanjem, sve u granicama svojih mogućnosti (Goran i Marić, 2013).

Kompetencije koje se razvijaju tijekom glazbenog odgoja, tj. glazbenih aktivnosti su:

1. Digitalna kompetencija – Nacionalni kurikulum ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (2015) navodi da digitalna kompetencija podrazumijeva upoznavanje djeteta s informacijsko-komunikacijskom tehnologijom koja se može uporabiti u različitim vrtičkim aktivnostima. Informacijsko-komunikacijska tehnologija izrazito je važan resurs za djetetovo učenje jer preko nje upoznaje građu s kojom se do sada nije upoznao. Korištenje ovog poticaja odgajatelju koristi u različitim aktivnostima, prvenstveno u onima umjetničkog temperamenta. Glazbene aktivnosti mogu se spojiti s uporabom tehnologije, što se primjerice odnosi na prikaz orkestralne izvedbe pri aktivnosti slušanja ili na videozapis izvedbe plesa kojeg djeca trenutno uče.
2. Učiti kako učiti – Ovom kompetencijom nalaže se važnost osposobljavanja djeteta na samostalno učenje i osvještavanje njegova procesa učenja. Za razvoj istaknute kompetencije važno je usmjeriti se na razvijanje metakognitivnih sposobnosti djece te

poticati djecu na razvoj strategija vlastitog učenja. Ovu kompetenciju odgajatelj može razvijati kroz gotovo sve aktivnosti koje se u vrtiću provode. Djeci bi se trebalo ponuditi pravo na odabir pri pristupu određenoj aktivnosti. U smislu glazbene aktivnosti, sloboda biranja odnosi se na biranje glazbene aktivnosti i njene realizacije. Bitno je djecu naučiti te im svojim djelovanjem pokazati da su oni kompetentni pojedinci koji mogu osmisliti vlastitu aktivnost, integrirati svoje želje u nju te konačno provesti aktivnost onako kako su je pojмили.

3. Socijalna i građanska kompetencija – Ova kompetencija uvjetuje poticanje djeteta na odgovorno ponašanje te na pozitivan i tolerantan odnos prema svima. Socijalna kompetencija ostvaruje se među djecom u većini vrtićkih aktivnosti, kao i kod glazbenih. Glazbene aktivnosti nerijetko se odvijaju u većim skupinama. Sama organizacija takvih aktivnosti upućuje djecu jednu na druge, a kako bi djeca u tim odnosima mogla pravilno navigirati, na odgajatelju je da ih u tome usmjeri.
4. Inicijativnost i poduzetnost – Odnosi se na uključivanje djeteta u ulogu aktivnog sukonstruktora kurikulumu. Naime, djecu se treba poticati na organizaciju samoiniciranih aktivnosti kako bi kroz njih propitivali svoje ideje i zamisli. Dijete kroz takve aktivnosti razvija i potiče svoje kompetencije i jake strane.
5. Kulturna svijest i izražavanje – Ovu kompetenciju čini dječje umjetničko ostvarenje, načini izražavanja stvaralaštva, ideja i emocija kroz koje stvaraju iskustva. Kako bi se ova kompetencija adekvatno provodila važno je da se vrtić usmjeri na poticanje različitih oblika razrade dječjeg iskustva i doživljaja kroz umjetnička područja.

Glazba, između ostalog, pozitivno utječe i na razvoj različitih dobiti djeteta. Njeni elementi potiču ne samo fizičke, već i emocionalne i mentalne odgovore. Izvođenjem i slušanjem glazbe potiču se različita emocionalna stanja koja ovise o vrsti glazbe i raspoloženju djeteta. Ranim muziciranjem dijete uključuje gotovo sva svoja osjetila te samim tim stvara obrasce potrebne za njenu spoznaju.

Pojedina razvojna područja na koja glazba poticajno utječe su (Goran i Marić, 2013):

- Intelektualni razvoj (obrazovna dobit) – Kombinacija raznolikih iskustava koja djeca ostvaruju glazbenim odgojem poticajno utječe na intelektualan razvoj djeteta. Veliki utjecaj igra sama plastičnost dječjeg mozga u ranom djetinjstvu što povećava dječju osjetljivost na okolinu i njen utjecaj. Angažman djece u glazbenim aktivnostima može pozitivno utjecati na daljnje aktivnosti i na pozitivnu percepciju vlastitih

sposobnosti u njima. Dijete kroz glazbene aktivnosti uči sebe percipirati kao osobu koja može i voli učiti, kao pojedinca sposobnog u propitivanju vlastitih ideja i teorija, kao osobu koja je svjesna svog procesa učenja, s kojim upravlja i postupno preuzima odgovornost za njega (Nacionalni kurikulum RPOO, 2015).

Cilj obrazovno vrijednih aktivnosti usmjeren je na uspješno funkcioniranje i razvijanje osobnih potencijala djeteta. Glazbene aktivnosti na dijete utječu poticajno. One mogu potaknuti razvoj različitih dječjih sposobnosti, posebno utječu na razvoj govora. Djetetov rječnik bogate raznolike pjesme te melodija i usvojeni tekst potiču razvoj mišljenja, pamćenja i drugih intelektualnih procesa.

- Emocionalni razvoj – Glazba svojim temperamentom djeci predstavlja različite emocije koje kroz nju mogu upoznati i proživjeti. Rad na glazbenim sposobnostima na dijete može afirmativno utjecati na gradnju pozitivne slike o sebi, na samokontrolu i samosvijest, na razvijanje pozitivnih stavova o sebi, na motivaciju i samopouzdanje (Nikolić, 2018). Glazba dijete smiruje i tješi, već od najranijih dana potiče radosno raspoloženje koje budi radoznalost, znatiželju i interes.
- Socijalni razvoj – Muziciranje je aktivnost koja se najčešće odvija u grupnom okruženju. Glazba djecu povezuje, potiče ih na ostvarivanje timskog rada kroz međusobne interakcije. Grupno muziciranje potiče razvoj samoizražavanja, samopoštovanja, osjećaja pripadanja, osjećaja postignuća, socijalni razvoj, stjecanja ljubavi prema glazbi, uživanja u njoj, potiče na aktivno sudjelovanje, pregovaranje i konstruktivno rješavanje problemskih situacija. Prvi kontakt s glazbom dijete uspostavlja preko odrasle osobe. Kontakt se dalje kroz život ostvaruje kroz zajedničko pjevanje i glazbene igre. Djeca na temelju takvih interakcija formiraju percepciju o sebi kao važnome članu zajednice. Glazbene igre usmjeravaju pozornost djece jednih na druge, što pozitivno utječe na razvoj socijalnih vještina, pozitivnog socijalnog ponašanja, empatije i poštovanja (Nikolić, 2018). Kroz raznovrsne glazbene aktivnosti djeca se usklađuju s obrascima, zahtjevima i normama koja im aktivnost propisuje, čime usporedno uče i o pravilnom socijalnom djelovanju.
- Tjelesni razvoj – Tjelesni razvoj ističe se kroz dječju otvorenost novim iskustvima i svijetu oko sebe. Djeca se sudjelovanjem u aktivnostima uče spremnosti na donošenje odluka koje se odnose na njihove aktivnosti; promišljaju i uče se samoiniciranju i samoorganizaciji vlastitih aktivnosti (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj,

2015). Uz glazbu se razvijaju i motoričke vještine. Glasovni aparat razvija se pjevanjem te samo pjevanje i slušanje potiče na neposredno plesanje i pokretanje

„Osiguravanje dobiti za dijete podrazumijeva usmjerenost planiranja odgojno-obrazovnog procesa na dijete i njegovu dobit.“ (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj, 2015:10) Za optimalan razvoj dječjih dobiti važno je da se odgajatelj usmjeri na kvalitetnu organizaciju poticajnog okruženja te na usavršavanje svoje prakse. O njemu ovisi kvalitetno i promišljeno nuđenje poticaja za razvoj dječje kreativnosti i bića. Djetetu se poticanjem glazbom i njenim elementima otvara posve nov svijet pun spoznaje. On ne doprinosi samo usvajanju glazbe i njenih elemenata, već potiče i osjetilnost slušanja, usvajanja neverbalne komunikacije, govora, ovladavanja kretanja, potiče finu motoriku ruku i prstiju, spoznaju i socijalno ponašanje (Majsec Vrbanić, 2008).

Djeca se rađaju s dispozicijama za razvoj glazbenih sposobnosti pa je važno od najranijih dana dijete upoznati s dobro odabranom glazbom koja će potaknuti njegovu želju za slušanjem. „Što dijete pokazuje veće zanimanje za glazbu, pokazivat će i veću želju da samo sudjeluje u zvukovnom obogaćivanju svoje okoline pjevanjem, glazbenim igrama...“ (Goran i Marić, 2013:13)

Djeca su po prirodi intrinzično motivirani i kreativni pojedinci zbog čega njihovu kreativnost nije nužno razvijati jer ona već postoji. Na odgajatelju je da ne sputava kreativni tok djeteta. „Često djeca postaju hirovita i tvrdoglava uslijed toga što ih ne shvaćaju odrasli koji grubo narušavaju njihovo stvaralaštvo, nametljivo se miješaju u njihove igre, sitničavo ograničavaju njihovu slobodu i smetaju njihovoj samostalnosti.“ (Levin-Šćirina i Mendžericaja, 1950:206; prema Gospodnetić, 2015:256) Naime, koncentracija i motivacija koja je proizašla iz dječje intrinzične motivacije jest ona koja pridonosi kvalitetnoj odgojnoj praksi (Majsec Vrbanić, 2008).

Važno je naglasiti da se dječja kreativnost ne razvija, ali se može poticati. Prema Gospodnetić (2015) neki od primjera poticanja dječjeg stvaralaštva su:

- Slušanje glazbe uz ples (odgajatelj djecu upućuje da ih „glazba nosi“ te da se zamisle u različitim ulogama (poticanje dramatizacije) te da plešu prema tematici glazbe)
- Kretanje uz slušanje teksta ili ritmiziranog govora (odgajatelj djeci čita ritmiziranu brojalicu ili rečenice u skladu s kojima se djeca kreću)
- Plesanje bez glazbe (odgajatelj potiče djecu na pokretanje bez glazbe, može im sugerirati promjenu tema i dinamike (npr. brzo, zamišljeno, tužno, živahno, kao po mraku i sl.)
- Odgonetanje zvuka (djeca pogađaju radi li se o instrumentu ili nekom predmetu te pogađaju o kojem je instrumentu ili predmetu riječ)
- Stvaranje zvukova koji nisu uobičajeni (djeca se mogu koristiti predmetima koji su u svakidašnjoj upotrebi u vrtiću, npr. papir, karton i sl. Djeca se mogu organizirati u mali orkestar te oponašati zvukove instrumenata pomoću neobičnih predmeta i njihovih zvukova.)

3. GLAZBENE AKTIVNOSTI DJETETA RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Glazbene aktivnosti organiziraju se kao usmjerene (vođene) aktivnosti. Njihova organizacija je uvjetovana samom prirodom glazbe. Odgajatelj prije izvođenja glazbene aktivnosti osigurava mir i nenametljivost ostalih aktivnosti koje bi mogle omesti izvođenje zbog čega je glazbena aktivnost uvjetno usmjerena aktivnost. Glazbene aktivnosti nisu organizirane samo u smjeru zabave i igre, nego su one sredstvo kojim se ostvaruje glazbeno obrazovni cilj (Milinović, 2015).

Sama ideja i tijek aktivnosti može biti inicirana od strane odgajatelja ili djeteta. Ravnopravnost u donošenju odluka i zastupljenosti ideja nužna je između odgajatelja i djeteta jer je dječji interes ono što dovodi do uspješne aktivnosti. Važno je osvijestiti da odgajateljevo pružanje gotovih shema negativno utječe na djetetove perceptivne, predodžbene i misaone sposobnosti. Odgajateljeva uloga je da zastupa dječje dobro što ostvaruje svojom vjerom u dijete i njegove sposobnosti (Gospodnetić, 2015).

Osim navedenih, odgajateljeva uloga u glazbenim aktivnostima podrazumijeva i individualnu usmjerenost na dječje potrebe. Bitno je omogućiti svakom djetetu da proširuje svoje iskustvo i znanje naročito preko spontanih interesa. „Glazba, umjetnost koja našem uhu progovara zvucima, već u prvim danima djetetova života postaje izvorom njegovih radosnih doživljaja.“ (Goran i Marić, 2013:13) Kada djeca iskažu vlastite interese bolje je odazvati se na njih nego se usmjeriti na dominaciju planiranog sadržaja. Sam proces i rezultati aktivnosti, usmjerenih od strane djece, bit će kvalitetniji i djelotvorniji za djetetov cjelokupni razvoj (Gospodnetić, 2015).

Bačlija Suić (2016) ističe kako nikada nije prerano za bavljenje bilo kojim oblikom glazbe, dok je god primjerena dječjim sposobnostima i razvojnom stadiju. Naime, primarni način uvođenja djeteta u svijet glazbe odvija se kroz igru. Provedba glazbenih aktivnosti nije jednostavna već vrlo složena aktivnost koja iziskuje odgajateljevu angažiranost i usmjerenost prema dječjim željama i potrebama koje bi se kroz aktivnost trebale ostvariti i poticati. Preduvjeti o kojima bi odgajatelj trebao promišljati prije provedbe glazbenih aktivnosti su (Majsec Vrbanić, 2008):

- Adekvatna organizacija aktivnosti ovisno o razdobljima posebne osjetljivosti svakog djeteta
- Organizacija okoline treba odgovarati psihomotornom razvoju djece u skupini

- Djecu se kroz glazbene aktivnosti ne smije obasipati činjenicama, već se treba poštovati njihova prirodna želja za stjecanjem znanja
- Ciljno poticanje glazbom u ranoj dobi temelj je za daljnji nastavak nadograđivanja znanja na području glazbe
- Osiguravanje stupnjevitosti pribora koji djetetu omogućuje samostalan rad i spoznaju
- Usmjerenost na slobodu izbora jer ona doprinosi većoj motiviranosti djeteta (kao cilj ostvaruje se bolja usredotočenosti i veća sklonost radu)
- Mogućnost uočavanja pogrešaka bez uplitanja odgajatelja (ostvaruje se preduvjet za koncentrirani rad).

Pri pripremi provedbe glazbene aktivnosti važno je da odgajatelj prvo odabere temu rada i ono što će se s djecom kroz aktivnost provoditi. Sadržaj koji se bira mora biti umjetnički vrijedan, kvalitetan i primjeren dobi djece. Važno je izabrati sadržaje koje je vrijedno pamti i znati.

Dio metodičkog postupka koji se također razrađuje prije provedbe glazbene aktivnosti je njen cilj. „Aktivnosti u kojima je glazba prvenstveno sredstvo, a ne cilj, ne možemo zvati glazbenima.“ (Gospodnetić, 2015:59) Cilj bi trebao biti usmjeren na ostvarivanje dječje potrebe za glazbenim iskustvom, samim doživljajem glazbe. Glazba kao cilj ostvaruje se kao komunikacijski alat koji pogoduje kognitivnim funkcijama i povećavanju osjetljivost djeteta prema glazbi i njenim sastavnicama (Sánchez-Marroquí i Vicente-Nicolás, 2022). „Cilj metodike glazbene kulture u dječjim vrtićima je da odgajatelji nauče kako oplemeniti djecu glazbom.“ (Gospodnetić, 2015:15) Aktivnosti koje se glazbom koriste kao sredstvom, a ne ciljem, ne ubrajamo među glazbene. Glazba nije primijenjena umjetnost jer se njom ne služimo, već u njoj uživamo, djeca se uz nju vesele i igraju.

Samo trajanje glazbene aktivnosti leži na dječjem interesu. „Bitno je omogućiti trajanje aktivnosti djece u skladu s njihovim interesom i koncentracijom...“ (Programsko usmjerenje odgoja i obrazovanja predškolske djece, 1991:11) Koncentracija djeteta najčešće je kratka te je od iznimne važnosti da odgajatelj aktivnost organizira i provodi tako da zainteresira svu djecu. Za to je nužan kvalitetno razrađen metodički postupak aktivnosti. Metodički postupak čini sam dio aktivnosti, on podrazumijeva „skup načina rada“ koji odgajatelj kroz glazbenu aktivnost provodi.

Kako bi glazbene aktivnosti djeci bile opuštajuće i pozitivne, trebale bi biti nekompetitivne. Umjesto kompetitivnog načina rada djeci bi bio predstavljen suradnički način. Cilj takvih aktivnosti je da djeca nauče uživati u aktivnostima te da im u njima nije neugodno sudjelovati (Sullo, 1995; prema Gospodnetić, 2015). Dijete kroz suradničke aktivnosti gradi samopouzdanje i pozitivnu sliku o sebi. Ono osjeća pripadnost grupi te shvaća svoju ulogu u zajedničkoj igri s drugom djecom (Goran i Marić, 2013).

Glazbene aktivnosti koje se provode u radu s djecom rane i predškolske dobi su: igre s pjevanjem, brojalica, pjevanje, slušanje glazbe, sviranje i dječje glazbeno stvaralaštvo.

3.1 IGRE S PJEVANJEM

Jedan od najranijih oblika početnog muziciranja djece rane i predškolske dobi je pjevanje. „Pjesma je oduvijek bila emotivan izraz i spontana potreba ljudskog bića.“ (Manasteriotti,1988:5) Igre s pjevanjem pripadaju folkloru, tj. tradicionalnim ili predajnim dječjim igrama te činu vrsta pokretnih igara. One podrazumijevaju folklor koji su stoljećima stvarala djeca. „Folklor čini kulturna baština naroda sačuvana u glazbi i likovnom izražavanju (...) pojedinac stvaralac ostaje nepoznat.“ (Anić, 1991; prema Gospodnetić, 2015:307) Osim igara s pjevanjem, u glazbeni folklor pripadaju i dječje pjesme, brojalice i sve vrste recitiranog ritmičkog dječjeg govora.

Igre s pjevanjem nastale su iz spontanog dječjeg igranja te spajanja dječje igre s pjevanjem. Pravila koja su djeca smislila zadržala su se te su se nastavila prenositi s generacije na generaciju. „(...) usmenom predajom su se ideje nepoznatih stvaralaca širile od sela do sela ili od mjesta do mjesta i prenositelji narodnih tvorevina bi često dodali nešto svoje (...)“ (Knežević, 2002; prema Gospodnetić, 2015:312)

Pjesme djeca najbolje doživljavaju kroz igru te rado pjevaju pjesme koje govore o njihovom neposrednom okruženju. Oni pjesmu doživljavaju kao nešto radosno što budi optimizam i lijepe osjećaje pa zbog toga bolje pamte sadržaje igara koje su vezane za pjesmu (Milinović, 2015). Pjesma svojom skladnom melodijom i ritmom utječe na razvoj estetskog osjećaja kod djece. „Sve to potiče djecu da pjesmu s većom radoznalošću i poletom uključuju u različite aktivnosti, oplemenjujući svoj životni ambijent.“ (Riman, 2008:18; prema Goran i Marić, 2013:21)

Pri provođenju igara s pjevanjem metodički postupak nije nužan jer su to igre koje već imaju ustaljena pravila. One se najčešće provode na otvorenome na igralištu, na zemlji ili travi. Pri provedbi na otvorenome uglavnom dominiraju igre s pjevanjem koje su dinamičnije, dok u zatvorenom prostoru one statičke.

Odgajateljeva uloga u realizaciji igara s pjevanjem izuzetno je važna. Prije provedbe igre s pjevanjem odgajatelj mora sam usvojiti igru. Važno je da pjeva intonativno te da potpuno vlada tekstom pjesme. Jednako tako, važno je da se dobro upozna s pravilima igre kako bi je djeci mogao prenijeti na što kvalitetniji način. Kako bi sva djeca sudjelovala i usmjerila svoju pažnju na igru, odgajatelj može izlaskom iz vrtića formirati formaciju kruga u dvorištu te djecu potaknuti na igranje igre s pjevanjem. Također, odgajatelj u trenutku prije izlaska iz vrtića u

dvor može započeti neku igru s pjevanjem kako bi djeca i vani, u prostoru pogodnom za takve igre, nastavila istu. „Ne zaboravimo, odgajatelj je ipak voditelj većine aktivnosti. Uz to što je najčešće organizator i pokretač, on je i suigrač koji s djecom ravnopravno sudjeluje u igri.“ (Roller-Halačev i Vegar, 1986; prema Gospodnetić, 2015: 317)

Psihologija navodi važnu činjenicu koja govori o organskoj povezanosti pjesme i pokreta. Naime, djeca, posebno mlađa skupina djece, uče sinkretički što znači da povezuju melodiju pjesme uz njen tekst i uz određeni pokret (Manasteriotti, 1988). Navedena činjenica nalaže o važnosti usvajanja teksta i melodije pjesme koja se kroz igru proteže. Poznavanjem teksta i tematike igre djeca se mogu lakše upoznati i suočiti s njenom provedbom i obrascima pravila.

U određenim razvojnim razdobljima s djecom ćemo se igrati različitih igara s pjevanjem. Koje igre ćemo odabrati ovisi o dječjim interesima, o njihovom tjelesnom i emocionalnom razvoju, o iskustvima i znanju. U prvim godinama dječjeg života glazbene igre koje se provode vezane su uz pojedine dijelove tijela, uz njihovo pokretanje uz govor i pjevanje. Važno je da se sadržaj tih igara ne mijenja često kako bi ga djeca tijekom vremena mogla usvojiti. Zbog toga se većinom odabiru igre polaganijeg tempa, jednostavnijeg teksta koje sačinjavaju osnovni pokreti (hod, trk, poskoci i kretanje rukama). Igre koje se provode u prvim i drugim godinama dječjeg života su: cupkalice, tapšalice, igre prstićima i zabavljalice. Djeca kroz te igre razvijaju osjećaj za ritam, ne samo u glazbenom smislu, nego i u tjelesnom i psihičkom razvoju (koordinacija pokreta, kretanje, govor) (Goran i Marić, 2013).

Djecu u trećoj godini života najviše vesele male dramatizacije pjesama. To su igre u kojima se dijele uloge, u kojima se pjeva i pokreće. Kako bi dramatizacija bila učinkovita za djetetov razvoj važno je da se radi o unutrašnjem doživljaju djece, a ne o predstavi za druge. Bilo bi poželjno da se djeca spontano igraju tih uloga a ne da ih uče (Gospodnetić, 2015).

Takva organizacija igre potiče razvoj glazbenog sluha, rječnika djece, izražajnog govora, sklad pokreta uz muziku i glazbeno pamćenje. „(...) upravo igre uz pjevanje posebno utječu na cjelovit razvoj djeteta. Takvim se igrama razvijaju afektivne, kognitivne i psihomotoričke sposobnosti, a snažno djeluju i na dječju socijalizaciju. „“ (Goran i Marić, 2013:26)

U tim godinama djeca počinju razumijevati i učiti granice, shvaćaju da njihovo djelovanje rezultira posljedicama. Njihova energija je izrazito visoka, ali im koncentracija i dalje traje kratko što rezultira čestim prelaženjem iz jedne aktivnosti na drugu. Kako bi

poboljšali koncentraciju važno je prići svakom djetetu zasebno te ih uputiti u igru gdje se nalazi manji broj djece. Manja gužva u centru gdje se igra provodi najčešće rezultira u kvalitetnijoj provedbi igre. Dječja okupiranost igrom postaje veća jer svako dijete ima svoj poseban zadatak, dok u preopterećenim centrima dijete može ostati isključeno iz tijeka igre (Gospodnetić, 2015).

Treba osvijestiti da svako dijete ima potrebu za pjevanjem te da ono u njemu budi radost. Nije važno usmjeriti se na rezultat, na tijek pjevanja, već na djetetovu potrebu za njim (Goran i Marić, 2013). Bitno je djetetu dati poticaj, rezultat koji proizlazi iz njega nije od velike važnosti, već je važan proces u kojem djeca kroz aktivnost uče i oplemenjuju svoje znanje. Pjevanjem djeca razvijaju svoju muzičku i glasovnu sposobnost te sposobnost muzičkog pamćenja. Osim važnosti za glazbeni odgoj, pjesma ima veliku općedogojnu vrijednost. „U njima se govor, pjevanje i pokret ujedinjaju u skladnu, estetsku formu.“ (Manasteriotti, 1988:69) Kvalitetne pjesme utječu na razvoj estetskog osjećaja, tekstovi pjesama proširuju znanja i iskustva djece te se kroz aktivnu suradnju dijete uči samodisciplini, samosvladavanju, upornosti i razvija pozitivne karakterne crte (Manasteriotti, 1988).

Manasteriotti (1988) glazbene igre s pjevanjem dijeli na:

- Igre s pjevanjem u krugu/kolu – Čine najveći skup igara s pjevanjem. One se odvijaju u formaciji kruga, djeca pokretima sukladnim tekstu pjesme oponašaju prizor o kojem pjesma govori. Glazbene igre u ovoj formaciji mogu se odvijati da jedno dijete u krugu oponaša tekst pjesme, dok drugi ponavljaju, ili da se dijete koje demonstrira nalazi u sredini kruga. Ovakvim oblikom izvođenja aktivnosti kod djece se potiče samostalnost, kreativnost, stvaralaštvo te sloboda izražavanja.
- Igre u koloni – Ovakav oblik provedbe igara s pjevanjem odvija se u obliku linije u kojem su djeca poredana jedna iza drugih. Igre s pjevanjem koje se odvijaju u ovakvoj formaciji najčešće se bave tematikom obrade i praćenja ritma hodom. Dijete koje se nalazi na vrhu kolone vodi i održava ritam dok ga druga djeca prate. Ovakav oblik provedbe izrazito je poželjan jer se može oformiti više linija, tj. „vlakića“, s kojima se dalje može kreativno razvijati i organizirati tijek aktivnosti.
- Igre slobodnih oblika – Odvijaju se u slobodnom okruženju, dječje kretanje nije ograničeno zadanom formacijom već se igra organizira na temelju sadržaja pjesme. Igre s pjevanjem koje se odvijaju u ovakvim formacijama najčešće su igre slobodnog oponašanja zvukova i/ili melodije.
- Igre mješovitih oblika – Čine kombinaciju dvaju ili više osnovnih oblika.

Neki od primjera igara s pjevanjem za mlađu skupinu

11.5.10. U kolu je sestrica

LA	A
SO	G
FA	F
MI	E

U ko - lu je se - stri - ca, ma - rji - va k'o pče - li - ca
ni - ti pi - še ni - ti ri - še ne - go ra - di to!

Djeca se kreću u krugu, a u sredini je jedno dijete koje na posljednji ton (na riječ *to*) ili na posljednju pauzu pokaže neku radnju. Kod ponavljanja djeca to oponašaju. "Sestrica" izabere sljedeće dijete.⁶⁷²

Slika 1. Igra s pjevanjem „U kolu je sestrica“

11.5.14. Pričalica

DO	A
LA	Fis
SO	E

1. Ci - cu mi - cu, i - dem do - lje k stri - cu da mi da - de žli - cu.
2. Bi - lu be - lu, po - zo - vi - te Je - lu da mi da - de zdje - lu.
3. Di - ri da - ri, i - dem do - lje k Ma - ri da mi ka - šu va - ri.
4. Ni - ka ne - ka, i ma - ma me će - ka da mi da - de mlje - ka.
5. Di - nu da - nu, po - zvat ću i Ja - nu na tu do - bru hra - nu.
*6. Di - šu da - šu, tko će pro - bat na - šu sla - tku mlje - čnu ka - šu?

a) Djeca su u dvije vrste, jedna nasuprot drugoj. Svaka vrsta kreće se na jednu kiticu, četiri koraka naprijed, četiri natrag i četiri na mjestu uz pokazivanje radnje.

b) Djeca su u dva kola koja se naizmjenice kreću.

c) Možemo kao instrumente koristiti kuhinjska pomagala koja se spominju u pojedinim kiticama (žlicu, zdjelu, kuhače, lončice, šalicu, tanjur itd.).⁶⁷⁵ Ova varijanta bolja je za jaslčku skupinu.⁶⁷⁶

Slika 2. Igra s pjevanjem „Pričalica“

Neki od primjera igara s pjevanjem za srednju skupinu

11.6.1. Sunce sije, kiša će

LA	A
SO	G
FA	F
MI	E
RE	D
DO	C

Sun - ce si - je, ki - ša će, ba - ba pe - če ja - ja,
me - ni pol te - bi pol a za ma - mu ciję - lo.

Djeca stoje u krugu. Na tekst *sunce sije* dižu ruke, a na *kiša će* spuštaju ih. Na drugu frazu vrte rukom kao da kuhaju. Na motiv *meni pol* pljesnu rukama ispred sebe, a na *tebi pol* pljesnu rukama iza sebe. Na posljednju frazu se okrenu oko sebe.⁶⁷⁹

Slika 3. Igra s pjevanjem „Sunce sije, kiša će“

11.6.4. Poštar

SO	G	As	A	B
MI	E	F	Fis	G

dijete (poštar) ostala djeca

- "Kuc, __ kuc, __ kuc, __ kuc, __ Tko je, __ tko je?"
- "Ja sam po - štar, ja sam po - štar." "Što no - siš, što no - siš?"
- "Je - dno pi - smo, je - dno pi - smo." "Za ko - ga, za ko - ga?"
- "Za __ ma - lu Na - du." __ "Za - što za Na - du?"
- "Na - da l'je - po sje - di."

a) Djeca stoje u jednoj vrsti, a nasuprot njima je poštar. On hoda dva koraka prema djeci i dva koraka natrag. Nakon toga djeca idu dva koraka naprijed prema njemu i dva koraka natrag.

b) Poštar ide četiri koraka naprijed, a dok se vraća četiri koraka prema natrag, ostala djeca već idu prema njemu.

Na kraju pjesme poštar daje pismo imenovanom djetetu čiju je vrlinu hvalio.

Slika 4. Igra s pjevanjem „Poštar“

3.2. BROJALICA

Brojalica čini glazbeno-govorni oblik komunikacije među djecom. Sastoji se od riječi i ritma te je djeca koriste za razbrojavanje (izbrojavanje, prebrojavanje, odbrojavanje, brojanje i sl.) koje se javlja tijekom igre. One čine najraniji oblik dječje kreativne igre riječima. Sama smisao izgovaranja brojalice nije u njenom sadržaju već u zadovoljstvu koje dijete osjeća u kreaciji glasova i svojoj sposobnosti pri njihovom ostvarenju (Goran i Marić, 2013).

Brojalica pripada vrsti glazbe jer ima svoj ritam, glazbeni oblik i sve elemente osim melodije i harmonije. Ona je vrsta ritmičkog govora koji najčešće osmišljavaju sama djeca. Brojalica podrazumijeva najprirodniji oblik dječjeg izražavanja kroz koji se razvija osjećaj glazbenog pamćenja, osjećaj za ritam i intonaciju (Dobrota, 2012). Ne izgovara se na jednom tonu već je djeca interpretiraju prirodnim dizanjem i spuštanjem glasa. Zbog napetosti koja se javlja u završnim slogovima brojalice, brojalica dobiva notu čarobnosti. Ta nota se ostvaruje dječjom kreativnošću i maštovitosti. „Nonsens je u toj poeziji čest, uvijek dobrodošao gost, ako ne i vladar.” (Crnković, 1998:14; prema Gospodnetić, 2015:103)

Osim brojalica koje djeca tvore, neke brojalice nastaju iz poezije različitih pjesnika i najčešće imaju notu poučavanja u njima (uvid da ih je sastavio odrasli čovjek). Brojalicama nastalih od strane odrasle osobe nedostaje nota kreativnosti koja je prisutna u dječjim tvorevinama. Djeca brojalice čine zabavnima, nepredvidljivima, ritam im je nepravilan i neočekivan te ih to čini zanimljivima i vrijednima. „Brojalica je najelastičnije sredstvo za oblikovanje i realizaciju djetetove fantazije i htijenja.” (Gospodnetić, 2015:109)

Prema sadržaju riječi brojalice se dijele na smislene (racionalne) i besmislene (iracionalne ili nonsensne brojalice). Smislene brojalice imaju sadržaj dok se besmislene temelje na fonološkom smislu zvučnog izražavanja. Osim brojalica koje se izgovaraju (podizanjem i spuštanjem glasa), postoje i uglazbljene brojalice. Takve brojalice nazivamo pjevanim brojalicama te je njihova jednostavna melodija najčešće izgrađena na intervalu male terce silazno (Dobrota, 2012). Obrada većine uglazbljenih brojalica najčešće se provodi kao da je riječ o obradi pjesme. Takve brojalice se više ne koriste za razbrojavanje, već su pretvorene u igre s pjevanjem ili postaju pjesme koje se pjevaju u vrtićima i školama.

Djeca brojalice izgovaraju s izraženim ritmom i pokretom, ali u pravilu djeca prirodnije razbrojavaju u metru, zato se brojalica u vrtiću obrađuje u njenom metru. Metar djeca mogu izvoditi na različite načine, na primjer, pljeskanjem desno-lijevo, ispod noge, po koljenima,

topćući nogama o pod, pucketajući prstima, svirajući udaraljke, krećući se u različitim smjerovima i po prostori i sl. „Dječji pokreti u metru su veliki (za razliku od ritma) pa i odgajatelj treba pokazivati velike pokrete, ali ne i velike korake – njegovi koraci trebaju biti brzi i sitni.” (Gospodnetić, 2015:113)

Sama aktivnost usvajanja brojalice vrlo je slična obradi pjesme, ali je brojalicu nužno ponoviti više puta tijekom dana (dvadesetak i više) kako bi je djeca u potpunosti usvojila. Tijek obrade brojalice odvija se na sljedeći način:

1. Odgajatelj demonstrira brojalicu (na tonu e¹ dok kasnije proširuje opseg)
2. Razgovor i čitanje teksta brojalice (odgajatelj čita brojalicu strofu po strofu te objašnjava nepoznate riječi)
3. Usvajanje brojalice igrom lovca (provodi se tako da odgajatelj ponavlja tekst brojalice više puta, a djeca se u pjevanje uključuju postupno. Ovaj tijek se ponavlja dok djeca ne nauče tekst brojalice.) ili igrom jeke (provodi se tako da se tekst brojalice podijeli na više logičkih cjelina koje se jedna po jedna ponavljaju i istim načinom usvajaju)
4. Izvođenje ritma i takta (može biti provedeno uz udaraljke)
5. Podjela uloga pri izvođenju (Dio djece izvodi takt, dio ritam. Ovakav način obrade odvija se u glazbenom vlaku. Glazbeni vlak se provodi izvođenjem brojalice, njenog ritma i takta, u koloni.)

Sam poticaj za izmišljanje pokreta može biti promjena dinamike ili tempa brojalice. Djeca lakše pamte brojalice kada se uz njih upare zanimljivi sadržaji. Odgajatelj može koristiti aplikacije kao što su: igračke, makete, slike, grafički prikazi ritma, metra i sl. Djeca rado vizualiziraju ono što uče, tako da je poželjno ponuditi im da uz brojalicu (koju su prethodno usvojili) crtaju ili modeliraju. Ona može biti poticaj za vrlo brojne i raznolike dječje igre (Goran i Marić, 2013).

Sviranje na udaraljkama jedan je od mnogih načina obrade brojalice. Udaraljke se najčešće primjenjuju kao ritamska pratnja brojalicu. Pri obradi udaraljke se ne daju svoj djeci. Postoji više razloga za to. Prvi razlog je produljenje dječje pažnje pri izvođenju. Nakon svakog izvođenja druga grupa djeca dobiva udaraljke. Takav način rada produljuje izvođenje brojalice, a ujedno produbljuje pažnju djece dok čekaju na svoj red. Drugi razlog je buka koja se može stvoriti jer djeca ne mogu odoljeti da odmah ne zasviraju što jače mogu. „Dosjetljivi odgajatelj može upozoriti dijete da će zvuk probuditi sve lutke, što će zabrinuti dijete koje će požuriti lutkama, a također je spretno skretanje pažnje s bučnog sviranja.“ (Levin-Ščirina i

Mendžerickaja, 1950; prema Gospodnetić, 2015: 259) Također, čekanje na red uči dijete strpljenju i disciplini. Važno je djeci naglasiti da će u jednom trenutku svi dobiti udaraljku, ali da prije svog reda trebaju malo poslušati svoje prijatelje te im biti podupiruća publika. Kada se djeci situacija objasni onako kako istinski je, od djece možemo iščekivati pozitivnu i vrlo zrelu reakciju.

Osim samog izvođenja brojalice, djecu se treba poticati na uglazbljivanje i stvaranje novih. Dramatizacija je najzanimljiviji način rada u glazbenim aktivnostima koji se najčešće koristi pri obradi brojalice. Bez obzira na broj djece (ujedno i uloga), dramatizacija je uvijek dobro došla. Ona se često primjenjuje pri dramatizaciji teksta u pokretu. Pokretom i glumljenjem teksta određene brojalice ili pjesme djeca puno lakše pamte njen tekst. Pri obradi brojalice, uloge mogu preuzeti djeca ili odgajatelji uz dvije lutke koje će brojalicu demonstrirati kao dio priče. Poticanje dječjeg stvaralaštva važno je za razvoj mašte, govornih i pjevačkih sposobnosti te za izražavanje osjećaja prema okolini (Kihás, 2004:18; prema Gospodnetić, 2015).

Usvajanjem brojalica djeca stječu sposobnost samosvladavanja i obuzdavanja motorike, stječu kinestetički osjet, potiču bržu automatizaciju pokreta (brzina izvođenja i preciznost pokreta) te razvijaju senzibilitet za razvoj ritma i metra. Brojalice mogu učiniti puno za razvoj djetetova govora te za verbalnu komunikaciju. One su odlična vježba za oblikovanje dječjeg govornog aparata. Naime, brojalice djecu potiču na kreativne govorne igre, na govor i uče djecu pravilnoj dikciji, intonaciji i naglasku pri izgovaranju pojedinih glasova i riječi. Peteh (2007) navodi da brojalica pridonosi razvoju pamćenja jer kroz nju djeca pamte tekst, usvajaju nove riječi, potiču razvoj svog mišljenja, ostvaruju osjećaj za lijepo i estetski vrijedno te ostvaruju pozitivne emocije. Brojalica potiče dječju kreativnost za stvaranjem novih tekstova za koje im kao poticaj uvijek služi neposredna okolina.

Primjeri brojalica za rad s djecom

ŠTIPALICA ŠTIPA

ŠTI-PA-LI-CA ŠTI-PA
OD MO-RA DO MO-RA
DO ZE-LE-NA JA-VO-RA,
JA-VOR PA-DE NA TA-RA-BE,
TA-RA-BE SE SRU-ŠI-ŠE
I U MO-RE PA-DO-ŠE.

ZEKO

ZE-KO, ZE-KO, GLE-DAJ, GLE!
E-VO TE-BI MR-KVE DV'JE.
BAŠ JE SLA-TKA MR-KVA, HAJ!
OD NJE ZE-KE RA-STU, ZNAJ!
ZE-KO, ZE-KO, GLE-DAJ, GLE!
E-VO TE-BI KU-PUS MEK!
BAŠ JE SLA-STAN KU-PUS TAJ!
OD NJEG ZE-KE RA-STU, ZNAJ!

Slika 5. Brojalice "Štipalica štipa" i "Zeko"

ŽURI, ŽURI

ŽU-RI, ŽU-RI PA-TKA STA-RA,
SI-GUR-NO JE BLI-ZU BA-RA,
I-ZA NJE SE PRE-KO BRIJE-GA,
RA-SPJE-VA-NA PA-ČAD GE-GA.

IŠ'O MEDO U ŠUMICU

I-Š'O ME-DO U ŠU-MI-CU,
I-ZGU-BI-O PA-PU-ČI-CU.
KO-JE LI JE BO-JE,
TO MI RE-CI TI.
A-KO ZNA-DEŠ BRO-JI-TI,
JE-DAN, DVA, TRI.

Slika 6. Brojalice "Žuri, žuri" i "Iš'o medo u dućan"

TRI MESARA BUHU KLALA

TRI ME-SA-RA
BU-HU KLA-LA,
BU-HA SIM,
BU-HA TAM,
AL' JE I-PAK
ZI-ŠLA VAN.

IMA JEDNA KUĆICA

I-MA JE-DNA KU-ĆI-CA,
U KU-ĆI-CI LU-TKI-CA,
DO LU-TKI-CE MA-ČKI-CA,
DO MAČ-KI-CE PAS,
KO-JI LA-JE U SAV GLAS
AV, AV, AV, AV.

Slika 7. Brojalice „Tri mesara buhu klala“ i „Ima jedna kućica“

KOKA I PILIĆI

PI-PI, PI-PI, PI-PI, PI,
MA-MA, MA-MA, GDJE SI TI?
KO-KO, KO-KO, KO-KO, DA,
E-VO, DJE-CO, TU SAM JA!
PI-PI, PI-PI, PI-PI, PI,
GLA-DNI SMO TI, MA-MA, MI!
KO-KO, KO-KO, KO-KO, DA,
ME-NI ZR-NO, VA-MA DVA!

Slika 8. Brojalica „Koka i pilići“

3.3. PJEVANJE

Pjesma je važan dio glazbenog odgoja, ona za dijete simbolizira radost i igru. Pjevanje je najprirodniji način glazbenog ponašanja djeteta. Djeca imaju potrebu za sadržajima koji imaju melodiju, stoga bi odgajatelj aktivnosti trebao obogatiti sadržajima koji potiču i naglašavaju melodiju. Cilj aktivnosti pjevanja je izvođenje i usvajanje elemenata pjesme. Elementi usvajanja pjesme uključuju: usvajanje teksta i melodije pjesme, razvijanje glazbenog pamćenja, razvijanje intonacijskih i ritamskih sposobnosti i sl. (Dobrota, 2012).

Sam tijek izvođenja pjesme mora započeti od toga da djeca u prvom susretu s novom pjesmu čuju cijelu pjesmu. Time se postiže dojam koji može utjecati na pokretanje interesa djeteta. „Sama pjesma svojom ljepotom najčešće potiče djecu da ju pažljivo prate i rado ponavljaju.“ (Goran i Marić, 2013:54) Usvajanje pjesme nije kratkotrajan proces, pjesma se ponavlja često dok se pjevanje izvodi dva do tri puta (više ako djeca iskažu želju za tim).

Pri obradi pjesme, kao i kod brojalice, igra jeke i igra lovca iznimno su prikladne za upoznavanje s pjesmom. Igra jeke primjenjuje se za zahtjevnije, nepoznate pjesme, dok je igra lovca prikladnija za jednostavnije, djeci poznate pjesme. Faze obrade pjesme po sluhu koje se ostvaruju pomoću igre jeke su (Dobrota, 2012):

1. Motivacija (koja može biti glazbena i neglazbena. Glazbena podrazumijeva vježbe disanja, ritamski i melodijski diktat i sl., dok neglazbenu čini gledanje slika, igra asocijacije, čitanje priče i sl.)
2. Najava pjesme
3. Upjevavanje (zagrijavanje glasnica za izvedbu, najčešće putem pjevanja slogova NA, NE, NI i sl.)
4. Demonstracija (Izvodi je odgajatelj u njenoj cijelosti uz akordičku pratnju. Važno je da je izvodi sigurno, da pjeva razumljivo, jasnom dikcijom. Estetska izvedba i ljepota pjesme mogu biti dovoljan poticaj za razvoj znatiželje i dojma djece.)
5. Tekstualna analiza (analiziraju se nepoznate riječi, broj strofa i stihova. Jedno dijete čita tekst koji je podijeljen na slogove. Teške note su podcrtane kako bi se djeci olakšalo izvođenje takta i ritma.)
6. Melodijska obrada (plakat s melodijskim zapisom nota preko kojega se djeca mogu upoznati s notnim pismom. Note mogu predstavljati bilo kakvi simboli kao, npr. srca, cvijeće i sl. Pri melodijskoj obradi pjesma se dijeli na fraze te se s djecom obrađuje

fraza po fraza onoliko puta koliko je potrebno da se pjesma intonacijski i ritamski točno izvede.)

7. Ritamska obrada (Ritam se djeci može objasniti kao pljeskanje slogova. Izvođenje ritma najčešće se realizira pomoću igre lovca (postupno priključivanje). Izvođenje ritma se može realizirati i u glazbenom vlakiću. Takt se izvodi tako da tešku dobu plješćemo, a za laku dobu se izvodi neki lagani pokret rukama.)
8. Izražajno dotjerivanje (odvija se izvođenjem pjesme u različitom tempu (sporo, brzo, umjereno) i dinamici (jako glasno, jako tiho i umjereno glasno). Prije početka pjevanja djeci dajemo znak (taktiramo). Taktiranje podrazumijeva vizualno signaliziranje početka izvedbe pokretima ruku.)

Dječje pjesme dijele se na tri skupine: pjesme za mlađu, srednju i stariju grupu djece. Ova podjela ovisi o opsegu dječjeg glasa. On nije velik pa su pjesme prilagođene na ovaj način:

- Opseg pjesama za mlađu skupinu (3-4 godine) – od e^1 do a^1
- Opseg pjesama za srednju skupinu (4-5 godina) – od d^1 do a^1 ili h^1
- Opseg pjesama za stariju skupinu (5-7 godina) – od c^1 do c^2 , eventualno do e^2

Pri odabiru pjesme koja će se tijekom glazbene aktivnosti obrađivati važno je obratiti pozornost na tekst pjesme, na opseg dječjeg glasa i težinu pjesme. Pjesme s tekstom su vrlo bitne jer melodije bez teksta ne zadovoljavaju dijete u potpunosti. Dijete u pjesmi traži sadržaj i riječi koje će mu dodatno objasniti radnju i dočarati doživljaj pjesme. Pri odabiru pjesme odgajatelj se referira na tematsku podjelu istih. Dije se ovisno o dobnoj skupini djece s kojom će se obrađivati, po godišnjim dobima, blagdanima i sl. U radu s djecom biraju se popijevke (pjesme) koje su prilagođene tekstom, stilom i opsegom, neovisno o tome jesu li to pjesme za djecu (umjetničke, komponirane pjesme) ili dječje pjesme (folklorne, narodne, tradicijske) (Gospodnetić, 2015).

Glavne odrednice pri odabiru kvalitetne pjesme su (Goran i Marić, 2013:51):

1. Estetska vrijednost
2. Primjerenost teksta dobi djece
3. Na književnom jeziku ili narječju
4. Dužina pjesme

Što se tiče težinskog kategoriziranja dječjih pjesama, na razini težine ritma i melodije, nema razlike na razini skupina. Vrlo je bitno kritički birati što ponuditi djeci. Ako posegnemo za suvremenom glazbom nailazimo na nelogične melodije pune intervala ili mješovite mjere koje pridaju nemuzikalnosti. Pjesme na koje bi se odgajatelji trebali osvrnuti su dječje pjesme ili standardne pjesme skladane za djecu u dječjem duhu. Pri odabiru pjesme važno je voditi računa o glazbenom ugođaju i raznolikosti tekstualnih sadržaja pjesme, sukladno s time birati pjesmu prema potrebi aktivnosti te prema dječjoj motivaciji i potrebi. Osim tematike važno je osvrnuti se na biranje pjesama koje imaju jednostavnu melodijsku liniju (bez velikih intervalnih skokova), jednostavan ritam (najčešće četvrtinke i osminke), jednostavan metar (dvodobne i četverodobne mjere) te odgovarajućeg melodijskog opsega primjerenog dječjim glasovnim mogućnostima.

„Važno je da dijete pjeva, a pjevanjem i slušanjem se uči glazba, obogaćuje dječji emocionalni svijet i izoštrava njegov umjetnički senzibilitet.“ (Rojko, 2006:55; prema Gospodnetić, 2015:87) Pri pjevanju pjesama s kojima su djeca već upoznata poželjno je dati intonaciju kako djeca pjesmu ne bi naučila u krivom tonalitetu. Dijete ono što čuje i ponavlja. Od iznimne je važnosti da se dijete ne ispravlja u „krivom“ pjevušenju pjesme. Neproduktivna kritika odgajatelja djetetovoj glazbenoj improvizaciji najteža je povreda samopouzdanja i samosvijesti djeteta. „Mnogo je priča o tome kako je djetetov duh ranjen kritikom njegova glasa proizašlom iz usta odraslih osoba koje nisu shvaćale koliko je glas tjelesno povezan s djetetovim poimanjem samoga sebe.“ (Gospodnetić, 2015:87)

Izvedba pjesme ne mora se provoditi samo u obliku pjevanja, već se ona izvodi uz pokret, sviranje na udaraljci, uz priči ili lutku i sl. Izvođenje pjesme se rijetko odvija u frontalnom obliku rada, tako da odgajatelj stoji ispred djece i pjeva s njima. Pjevanje pjesme pogodno je za integraciju s ostalim centrima, tako se npr. pjesma može povezati sa scenskom izvedbom, s likovnim izrazom, pomoću instrumenata u glazbenom centru i sl. Svaka dodatna provedba pjesme u različitim centrima služi kao neposredna motivacija za njeno ponavljanje (Gospodnetić, 2015).

Primjeri pjesama za izvođenje s djecom

Zimska pjesma

O. F. Popova S. Fučkar

Moderato

Pa - hu - lji - ce pa - da - ju, al' nas to ve - se - li,
Br - že, dje - co, sa - o - ne do - ne - si - te a - mo

šu - ma, po - lje ku - či - ca, sve se tad za - bije - li, bije - li.
i pra - por - ce na ko - nje, da se sku - pa sanj - ka - mo, sanj - ka - mo.

The image shows a musical score for a winter song. It features a drawing of a snowman at the top, surrounded by snowflakes. The title 'Zimska pjesma' is centered below the drawing. The composer 'O. F. Popova' is on the left and the arranger 'S. Fučkar' is on the right. The tempo is marked 'Moderato'. The score is in treble clef with a key signature of one flat (F major/D minor). The lyrics are in Croatian and describe winter weather and snow.

Slika 9. Pjesma „Zimska pjesma“

Stiže jesen

N. Hiba

Sti - že je - sen, sti - že je - sen, svu - da vo - će zri,
las - ta dje - ci poz - drav ša - lje: "Či - ju, či - ju, či!"

The image shows a musical score for a song about autumn. The title 'Stiže jesen' is centered at the top. The composer 'N. Hiba' is on the right. The score is in treble clef with a key signature of one flat (F major/D minor) and a 2/4 time signature. The lyrics are in Croatian and describe the arrival of autumn.

Slika 10. Pjesma „Stiže jesen“

Jedan cvijet, dva cvijeta

N.N. Lj. Marić

Ju - tros je u pet do - ša - o na svijet
Od - mah dru - gog da - na do - šlo ih je pet,

je - dan ma - li cvijet, sa la - ti - ca pet.
a već tre - ćeg da - na pe - de - set i pet. Ro - di - o se
Ni - će cvijet po

1. cvijet, sad je ljep - ši svijet.
cvijet, u - ljep - šat će svijet.

2. cvijet, sad je ljep - ši svijet.
u - ljep - šat će svijet.

Slika 11. Pjesma „Jedan cvijet, dva cvijeta“

12.1.11. Mala četa

Lili Lesičkova⁷³¹

1. Tra - ta - ra - ta, ra - ta, tru - bač tru - blju lva - ta.
2. Ma - li bub - njar lu - pa, če - ta slo - žno stu - pa,

sva su dje - ca ma - la slo - žno u red sta - la.
o - štro no - gom lu - pa tu - pa, tu - pa, tu - pa.

Slika 12. Pjesma „Mala četa“

3.4 SLUŠANJE GLAZBE

Aktivno slušanje glazbe podrazumijeva slušanje već snimljene glazbe ili žive izvedbe. Pri odabiru kvalitetne glazbe koju ćemo djeci predstaviti u aktivnostima slušanja vrlo je bitno koristiti se glazbom kojoj je vrijeme potvrdilo vrijednost. „Snažnim doživljajem pobuđuje se interes djeteta i želja da istu glazbu ponovo čuje, uživa u njoj i bolje je upozna.” (Goran i Marić, 2013:21) Djecu je važno upoznati s kvalitetnom glazbom od samog početka jer ako takvo okruženje izostane u djetinjstvu dijete će kasnije teško moći razabrati kvalitetnu od nekvalitetne glazbe (Dobrota, 1999; prema Gospodnetić, 2015).

Osim odabira kvalitetne glazbe, bitno je usmjeriti se na odabir skladbe koja za djecu nije preduga. Kvaliteta aktivnog slušanja skladbe ovisi o dječjoj koncentraciji. Pri slušanju minijatura, koje su obično duge do tri minute, iznimno je važno da su kvalitetne bez obzira jesu li vokalnog, instrumentalnog ili vokalno-instrumentalnog karaktera. Kada se planira slušati skladba velikog opusa bira se stavak za koji mislimo da će se djeci svidjeti i koji ne traje predugo. Pozornost treba obratiti na raznolikost skladbi koje se djeci prezentiraj kako djeca ne bi stalno slušala sličnu glazbu. Uz opuštene i mirne skladbe dobro je ponekad uključiti življu i plesnu glazbu. „Povremeno djeci treba polagana glazba, jer im se kod takve glazbe u plesu pokrenu ruke, dok ih življa glazba pokreće na trčanje, skokove i pokrete cijelim tijelom.” (Gospodnetić, 2015:129)

Mala djeca više vole slušati glas nego instrument jer njega vezuju uz osobu koja pjeva te tako s njom razvijaju prisan odnos. Djeci se u najranijim godinama, osim pjevanje izvedbe, puštaju kratke instrumentalne skladbe. U tom razdoblju, od instrumenata, najpogodniji su zvukovi frule i violine jer su zvukovi tih instrumenata visokog i nježnog zvuka. Takav zvuk pozitivno djeluje na djetetovo emocionalno stanje. Krajem druge i treće godine dijete počinje usklađivati svoje pokrete sa skladbama s kojima su se čestim slušanjem upoznali. U tim godinama kvalitetno odabrana skladba na djecu može iznimno dobro djelovati jer u tim godinama njihova koncentracija raste (Goran i Marić, 2013).

Cilj aktivnosti slušanja usmjeren je na slušno percipiranje glazbenoizražajnih sastavnica skladbe, kao što su tempo, dinamika, ugođaj, glazbeni oblik i sl. Slušanje skladbe kao dio glazbene aktivnosti, kao i kod pjesme, sluša se što više puta. Skladbu koja se sluša lako je interpretirati ako ima pravilan oblik, najčešće dvodijelni ili trodijelni. Pri izboru instrumentalne skladbe najčešći odabir su različiti plesovi. Kod takvih skladbi doživljaj je intenzivan jer tu skladbu prati pokret. Uz skladbe ili pjesme čvrstog ritma i jasnog metra djeca vole stupati,

plesati i vježbati (Goran i Marić, 2013). Dok se sluša skladba djeci je dopušteno da se slobodno kreću i izražavaju (likovno izražavanje – tijekom i nakon slušanja), međutim udaraljke se ne koriste. Ako dođe do spontanog pljeskanja ili muziciranja djece to je u redu, ali što se tiče udaraljki bolje je da nisu na dohvatu kako ne bi omele djecu u slušanju skladbe. „Ovdje je najvažnije opet napomenuti da želimo da djeca dožive glazbu s nosača zvuka, a sviranje udaraljki će ih u tome sigurno omesti.” (Gospodnetić, 2015:130)

Prije slušanja skladbe nije poželjno djeci reći naziv iste jer im znanje o tematici skladbe oduzima maštovitost u zamišljanju njene teme i ugođaja. Djeci se naziv skladbe govori na samom kraju aktivnosti kada s djecom odgajatelj popriča o poslušanom. „(...) ako je dijete prije prvog slušanja upoznato s izvanglazbenim naslovom, ono će se “osloniti” na poruku naslova i bezuspješno “tragati” za sadržajem.” (Sam Palmić, 1998:77) Neke od uputa koje odgajatelj može reći djeci prije slušanja skladbe su (Gospodnetić, 2015):

- „Čut ćete prekrasnu glazbu uz koju se može plesati ako to želite.”
- „Neka glazba uđe u vaše ručice, prstiće, nožice, srce, kosu, uši, tijelo...”
- „Sad ćemo slušati nešto što sam ja voljela dok sam bila mala.”
- „Sad ako želite možete plesati, a ako želite možete samo slušati, ali čujte što vam glazba priča, jer svakome sigurno neće isto ispričati.”
- „Pusti neka te glazba nosi.”

Aktivnost slušanja glazbe započinje jednom od navedenih rečenica nakon kojih se pušta glazba te se djeci daje na izbor hoće li uz skladbu plesati ili mirovati. Ovaj način rada ponavlja se oko četiri do osam puta. Broj ponavljanja skladbe nije točno određen nego ovisi o dječjoj zainteresiranosti i okolnim čimbenicima (pretihi aparat, buka iz okoline, polagana glazba i sl.). Kod slušanja, kao i kod drugih aktivnosti, potrebno je mijenjati metodički pristup kako djeci tijekom aktivnosti ne bi bio shematski i predvidljiv. Tijekom slušanja skladbe (pri jednom od kasnijih ponavljanja, pri prvom slušanju samo određuju ugođaj) djeci je potrebno naglasiti da pri slušanju pokušaju odrediti tempo, dinamiku, glazbeni oblik te koji se instrumenti javljaju u skladbi (Dobrota, 2012). Sa svim nabrojenim pojmovima djecu treba upoznati prije slušanja skladbe.

Obazirući se na važnost aktivnog slušanja, djeci je važno napomenuti i vizualizirati da je pri slušanju glazbe nekad potrebna tišina. To se neće pokušati utišavanjem djece jer se tako stvara umjetna atmosfera. Djeca uče kroz igru te im je bitno i ovakve situacije prikazati kroz nju. Na primjer, odgajatelj može djeci reći da zamisle da su na koncertu klasične glazbe i kroz takvu maštovitu igru može djecu upoznati s bon tonom koncerta.

Slušanje skladbe ne mora se uvijek organizirati u smjeru provođenja aktivnosti. Snimljena vokalna glazba (dječje pjesmice) te odabrane instrumentalne skladbe mogu biti pratilac svakidašnjih vrtičkih aktivnosti. Glazba može biti upaljena tijekom igre ili prije spavanja. „u trenucima zajedničkog veselja i plesa ili uz pričanje priče ili recitacije.” (Goran i Marić, 2013:35) Naravno, potrebno je i osigurati vrijeme bez zvučnih podražaja kako bi dijete naučilo pojam ljepote “glazbe tišine”. Konstantno slušanje glazbe djecu čini nemirnom i dekoncentrira ih (Gospodnetić, 2015).

Neki primjeri skladbi koje je moguće uključiti u glazbenu nastavu (Goran i Marić, 2013)

1. Bedřich Smetana: Vltava (uvod i tema)
2. Camille Saint-Saëns: Karneval životinja (Lav, Slon, Akvarij, Kornjača, Fosili, Labud i druge)
3. Claude Debussy: Mjesečina (Clair de lune)
4. Claude Daquin: Kukavica
5. Dora Pejačević: Minijature za glasovir: Život cvijeća – op. 19, Sjećanje – op. 24
6. Ferdo Livadić: Notturmo u fis-molu
7. Ivo Lhotka Kalinski: Stari dalmatinski plesovi (po izboru iz ciklusa)
8. Jacques Offenbach: Can-can iz operete Orfej u podzemlju
9. Johann Strauss: Valceri i polke (prema izboru)
10. Johannes Brahms: Mađarski ples u g-molu (ostali po izboru)
11. Ludwig van Beethoven: Pjesme za djecu (Sumrak i Ptičja tuga)
12. Nikolaj Rimski Korsakov: Bumbarov let
13. Petar Iljič Čajkovski: Labuđe jezero (introdukcija u 2. čin)
14. Robert Schumann: Dječji prizori (Sanjarenje, O stranim zemljama i ljudima, Uz kamin i druge)
15. Sergej Prokofjev: Peća i vuk (dijelovi iz simfonijske bajke)
16. Wolfgang Amadeus Mozart: Mala noćna muzika (stavak prema izboru)

3.5 SVIRANJE

Aktivnosti sviranja u glazbenom odgoju , provode se uz pomoć instrumenata Orffova instrumentarija, točnije na ritamskim i melodijskim udaraljka. Instrumenti Orffova instrumentarija dobili su ime prema njemačkom skladatelju 20. stoljeća Carlu Orffu. On je za djecu skladao zbirku „Schulwerk“ koja se sastoji od niza dječjih pjesmica, brojalica i igara uz pratnju udaraljki.

Udaraljke Orffova instrumentarija dijele se na ritamske i melodijske udaraljke. Ritamskima se izvodi ritam te ih dijelimo prema materijalu od kojega su napravljene. Dije se na: drvene (kastanjete, štapići, mali drveni bubanj), metalne (trokutić, činela, tamburina, praporci) i one s kožnom opnom (veliki i mali bubanj). Melodijskim udaraljka izvodi se melodija pjesme te se ove udaraljke dijele na dvije skupine: melodijske udaraljke s metalnim pločicama (metalofon) i melodijske udaraljke s drvenim pločicama (ksilofon) (Njirić, 2001; prema Dobrota, 2012).

Rad s ritamskim i melodijskim udaraljka iznimno je efikasan i prigodan za rad s djecom. Ritamske udaraljke se sviraju tako da se udaraljka nalazi u lijevoj ruci, a batić ili palica kojom se o udaraljku lupa, u desnoj. Na ritamskim udaraljka izvodi se ritam, teške i lake dobe. Pri dodjeli instrumenata djeci važno je osvrnuti se na njihovu boju i jačinu zvuka kako pojedini ne bi „zasjenili“ i nadjačali druge.

Organizacija aktivnosti sviranja bitan je preduvjet pri upoznavanju djece s radom s udaraljka. Cilj aktivnosti je da se djeca nauče baratati udaraljka, a da pri tom spriječimo buku i „nesmisleno“ lupanje. Na primjer, djecu možemo posjesti u krug, a da se udaraljke nalaze u sredini kruga. Svako dijete, kada na njega dođe red, uzima po jednu udaraljku po izboru i vraća se na mjesto, ali udaraljku ne koristi odmah. Kako bi se djeca naučila disciplini vrlo je važno da odmah ne sviraju udaraljkom koju su dobili. Na odgajateljev znak sva djeca sviraju ono što im je odgajatelj prethodno demonstrirao. S djecom je lako raditi u području glazbe jer oni uživaju u aktivnostima sviranja tako da ako i dođe do buke odgajatelj može djetetu oduzeti udaraljku kako bi opet uspostavio red i disciplinu. Udaraljka se djetetu, naravno, vraća nakon što je naučio muzicirati s drugom djecom. Trogodišnjake je bitno naučiti kako na vrijeme započeti i završiti, a ostali aspekti i preciznost u sviranju vremenom se nadograđuju. Petogodišnjacima je bitno osim udaraljka pokazati plesom ili hodom jer oni vole proučavati instrumente gledanjem i sviranjem (Gospodnetić, 2015).

Neke od igara sviranja koje upoznaju djecu s glazbenim pojmovima i baratanjem s instrumentima su:

- Igra jeke (Igra se odvija tako da se u dva reda podjeli po jednak broje djece. Djeca u svakom redu imaju iste instrumente. Jedno dijete iz prvog reda svira neki ritam, a dijete iz druge skupine mora prepoznati o kojoj je udaraljki riječ te na njoj ponoviti isti ritam. Ovakvom igrom djeca se uče slušnom prepoznavanju udaraljki te reprodukciji različitog ritma.)
- Igra ritam na ritam (Odabire se troje djece od kojih svako dijete dobije po jedan instrument. Prvo dijete svira kratku ritamsku frazu koju drugo dijete ponavlja i na nju nadodaje novu frazu i u tom smjeru se igra nastavlja. Ova igra djecu potiče na slušanje ritamskih fraza, njihovo pamćenje, reprodukciju te na maštovitost u nastavljanju fraze da se s prethodnom ne poklapa.)
- Igra ritamskih pitanja i odgovora (Odvija se tako da odgajatelj na jednoj od ritamskih udaraljki odsvira ritam i traži od djeteta da mu na njega odgovori svojom udaraljkom. Ovom igrom potiče se percepcija ritma kojeg odgajatelj svira te maštovitost u sviranju vlastitog ritma koji je od odgajateljeva različit.)

Glazbena aktivnost sviranja pozitivno utječe na različita područja dječjeg razvoja. Naime, takve aktivnosti, uz glazbeno područje, pozitivno utječu i na psihološki razvitak djeteta. Aktivnosti sviranja čine aktivnosti u kojima djeca izrazito uživaju te su to aktivnosti koje glazbeni odgoj čine raznolikim. „(...) instrumenti pridonose bržem, lakšem i potpunijem shvaćanju muzike, te unose mnogo radosti u život razreda. Primjena instrumenata pospješuje stvaralačku aktivnost djece, omogućuje improviziranje i kombiniranje različitih zvučnih efekata.“ (Rojko, 1996:128) Rojko (1996) navodi da se kroz aktivnost sviranja oslobađa dječja motorika te da se aktivira zvučna radoznalost. Dijete želi biti aktivno u svim aspektima svog odgoja, a aktivnost sviranja mu to omogućuje. Sviranje je ugodna aktivnost kroz koju djeca lakše shvaćaju i ulaze u bit glazbe. Sama potreba djeteta i njegovo zadovoljstvo pri sviranju treba biti poticaj da se takve vrste aktivnosti provode.

3.6 DJEČJE GLAZBENO STVARALAŠTVO

Rojko (1996) termin stvaralaštva poistovjećuje s terminom kreativnosti. Osobine kreativnosti se tumače na dva načina. Prvi je taj da kreativni pojedinac uočava, doživljava i kombinira stvari na nov i neuobičajen način, dok drugi vid kreativnosti kreativnog pojedinca vidi kao osobu koja proizvodi nove i drugačije ideje i djela. Na pojam kreativnosti se gleda kao na skup osobina koje stvaralaštvo izaziva ili na kreativnost kao stvaralaštvo.

Prema nastavnom programu iz 1984. godine, Rojko (1996) navodi zadatke glazbenog stvaralaštva, a neki od njih su: razvijanje smisla za melodijsku, ritamsku i meloritamsku improvizaciju, poticanje stvaralačke mašte djece, razvijanje glazbenog ukusa, razvijanje osjećaja za zakonitosti glazbenog kretanja kao što su smisao za ritamsko i melodijsko kretanje, smisao za frazu, glazbeni oblik i sl.

Psihološka literatura predstavlja nekoliko teorija kreativnosti, a one su (Rojko, 1996):

1. Psihoanalitička ili dinamičko-psihološka teorija (Predstavlja da u temelju stvaralaštva postoje mehanizmi sublimacije pomoću kojih se u stvaralaštvu objektiviziraju potisnute želje i nagoni.)
2. Intelektualističko-faktorska teorija stvaralaštva (Nastoji odrediti sposobnosti koje su najvažnije za stvaralaštvo. Jedna od najistaknutijih sposobnosti je divergentno mišljenje koje podrazumijeva odabiranje najboljeg rješenja među različitim rješenjima. Divergentno mišljenje obuhvaća originalnost, fleksibilnost, fluentnost riječi, asocijativnu fluentnost, ekspresivnu fluentnost, fluentnost ideja i figuralnu elaboraciju.)
3. Geštaltistička teorija stvaralaštva (Objašnjava stvaralaštvo misaonim procesima reorganizacije problemske situacije.)
4. Asocijativna teorija kreativnosti (Na kreativnost gleda kao na povezivanje određenih ideja ili elemenata pomoću tri asocijativna mehanizma: sličnost, medijaciju i slučajnost vanjskih dodira.)
5. Teorija crta ličnosti ili dimenziona teorija stvaralaštva (Usmjerena je na tome da kreativni pojedinci imaju specifičan niz osobnosti, kao npr.: inteligenciju, snažan karakter, ustrajnost i sl.)

Uz pojam kreativnosti često se vezuje i pojam darovitosti. Darovitost čini skup osobina pojedinca koje omogućuju dosljedno postizanje iznadprosječnog uratka u aktivnostima. Postoje dvije vrste darovitosti, produktivna i potencijalna. Produktivnu čini iznadprosječno postignuće u aktivnostima, a potencijalna omogućuje razvoj sposobnosti tog pojedinca. Na različite vrste darovitosti utječe i prostor odgojnih utjecaja. O njemu ovisi koji i koliki dio potencijala će biti iskazan. Darovitom djecom smatramo pojedince koji stvari rade brže, prije, drukčije i uspješnije od svojih vršnjaka. Talent čini područno specifična darovitost. On može biti školski (akademski) ili umjetnički, tehnološki, sportski i sl. Katalizatori koji pozitivno utječu na razvoj iz darovitosti u talent su otvorenost prema novom iskustvu, autonomija, otpornost na stres i pozitivna slika o sebi (Rojko, 1996).

4. ZAKLJUČAK

Glazbene aktivnosti važan su dio programa rada u vrtićima jer su one zaslužne za poticanje cjelokupnog razvoja djeteta. Odgajatelju pomažu u ostvarivanju i promoviranju pozitivne atmosfere koja potiče dijete na razvoj svoga bića i poticanja kreativnosti. Stoga je važno da odgajatelj kroz svoju praksu provodi glazbene aktivnosti baš zbog njihovih pozitivnih strana. To može učiniti uključivanjem aktivnosti pjevanja, sviranja, slušanja, obrade brojalica te igranja igara s pjevanjem.

Provedba glazbenih aktivnosti ovisi o mnogo čimbenika. Važno je osvrnuti se na dob djece, na dostupne resurse, vrstu aktivnosti koja se želi provesti, ali je ipak najvažnije započeti od dječjeg interesa. Važno je s djecom diskutirati o njihovim interesima i s takvim saznanjem uputiti se u određivanje cilja glazbene aktivnosti. Naime, cilj aktivnosti izrazito je važan aspekt organizacije jer se cijela aktivnosti organizira oko njega. Evaluacija ishoda aktivnosti uvijek treba biti usmjeren na cjelokupan proces, a ne samo na rezultat. Kroz svaku glazbenu aktivnost djeca uče nešto novo i korisno te je put do ostvarivanja te dobiti ono što je za dijete važno, ne isključivo samo ostvarena dobit.

Glazbene aktivnosti ostvaruju se kroz igru. Igra je djetetov alat kroz koji ostvaruje znanja za cjeloživotno učenje. Svaka dječja igra je nova i uzbudljiva, kroz nju dijete nešto novo uči i prenosi na buduće interakcije. Svakako je potrebno poticati provođenje glazbenih aktivnosti u ranom djetinjstvu jer glazba može imati značajan utjecaj na razvoj djeteta i pomoći mu da razvije mnoge važne vještine koje će mu koristiti za cijeli život. Djeca kroz takve aktivnosti razvijaju kognitivne vještine, kao što su pažnja, pamćenje i koncentracija. Kroz glazbu djeca mogu izraziti emocije, povezati se s drugima i uživati u stvaranju glazbom. Kroz glazbene aktivnosti, potiče se razvijanje ljubavi prema glazbi te se stvara put i temelj za daljnji glazbeni razvoj.

5. LITERATURA

1. Bačlija Sušić, B. (2016). Temeljni aspekti kognitivnih modela djetetova glazbenog razvoja. *Napredak: Časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju*, 157(1-2), 33-53.
2. Dobrota, S. (2012). *Uvodu u suvremenu glazbenu pedagogiju*. Filozofski fakultet u Splitu
3. Gospodnetić, H. (2015). *Metodika glazbene kulture za rad u dječjem vrtiću*. Zagreb: Mali profesor.
4. Goran, Lj. i Marić, Lj. (2013). *Zapjevajmo radosno*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
5. Majsec Vrbanić, V. (2008). *Slušamo, pjevamo, plešemo, sviramo*. Zagreb: Udruga „Ruke“.
6. Manasteriotti, V. (1988). *Zbornik pjesama i igara za djecu*. Zagreb: Školska knjiga.
7. Milinović, M. (2015). Musical Games with Singing. *Artos: časopis za znanost, umjetnost i kulturu*, (3)
8. *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* (2015). Ministarstvo za znanosti, obrazovanje i sporta.
9. Nikolić, L. (2018). Utjecaj glazbe na opći razvoj djeteta. *Napredak: Časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju*, 159(1-2), 139-158.
10. Peteh, M. (2007). *Zlatno doba brojalice*. Zagreb: Alineja.
11. *Programsko usmjerenje odgoja i obrazovanja predškolske djece* (1991). Glasnik Ministarstva prosvjete i kulture, Zagreb.
12. Rojko, P. (1996). *Metodika nastave glazbe. Teorijsko-tematski aspekti*. Osijek: Sveučilište J. J. Strossmayera, 122-134, 172-202
13. Sam Palmić, R. (1998). *Glazbeni doživljaj u odgoju djeteta*. Rijeka: Glosa, d.o.o., 76-105.
14. Sánchez-Marroquí, J., & Vicente-Nicolás, G. (2022). Musical Activities in Early Childhood Education Textbooks. *Croatian Journal of Education: Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 24(2.), 569-598.

6. SAŽETAK

Glazba je sastavni dio dječjeg svijeta, ona za dijete simbolizira sreću i veselje te potiče na zabavu i igru. Glazbene aktivnosti neizostavan su dio djetinjstva baš zbog toga što djeca kroz njih potiču svoje sposobnosti i povezuju ih uz pozitivne emocije. Provedba glazbenih aktivnosti provodi se kroz igru, temeljnu dječju aktivnost. Igra je sastavni dio djetetova života, ona je slobodna i spontana aktivnost. Svaka dječja igra je nova i uzbudljiva, kroz nju dijete uči nešto novo i prenosi na buduće interakcije. Glazba pomaže u razvoju kreativnosti, socijalnih vještina i emocionalne inteligencije kod djece, a istovremeno potiče motoričke i kognitivne sposobnosti.

Glazbene aktivnosti potiču cjeloživotni razvoj djeteta, njegovih dobiti i kompetencija. Glazbene aktivnosti koje se provode u vrtiću su: igre s pjevanjem, pjevanje, brojalice, slušanje glazbe, sviranje i dječje glazbeno stvaralaštvo. Kroz glazbene aktivnosti, potiče se razvijanje ljubavi prema glazbi te se stvara put za daljnji glazbeni razvoj. Glazba posjeduje značajan utjecaj koji utječe na razvoj važnih vještina koje će djetetu koristiti za cijeli život.

Ključne riječi: glazba, glazbene aktivnosti, kompetencije, dobiti, dijete, odgajatelj

7. SUMMARY

Music is a fundamental part of a child's world. For a child, it symbolises happiness and joy, which encourages fun and play. Musical activities are an indispensable part of childhood because children encourage their abilities through them and they connect them with positive emotions. Implementation of musical activities is done through play, as it is a fundamental activity of a child. Play is a main component of a child's life, it is a free and spontaneous activity. Every child's play is new and exciting. Through it they learn something new and they bring that with them for future activities. Music helps in developing creativity, social skills and emotional intelligence for a child, which simultaneously encourages development of motor and cognitive skills.

Musical activities encourage the lifelong development of a child, its benefits and competencies. Musical activities which are carried out in daycare are: games with singing, singing, nursery rhymes, listening to music, playing music and children's musical creativity. Through musical activities, it is encouraged to develop a love for music and a path is created for further musical development. Music has a significant influence which affects the development of important skills which will benefit a child for its whole life.

Keywords: music, musical activities, competencies, benefits, a child, an educator

PRILOZI

Popis slika:

- Slika 1. Igra s pjevanjem „U kolu je sestrica“ (Gospodnetić, 2015:343)
- Slika 2. Igra s pjevanjem „Pričalica“ (Gospodnetić, 2015:345)
- Slika 3. Igra s pjevanjem „Sunce sije, kiša će“ (Gospodnetić, 2015:347)
- Slika 4. Igra s pjevanjem „Poštar“ (Gospodnetić, 2015:348)
- Slika 5. Brojalice „Štipalica štipa” i „Zeko” (Dobrota, 2012:17)
- Slika 6. Brojalice „Žuri, žuri” i „Iš`o medo u dućan” (Dobrota, 2012:24)
- Slika 7. Brojalice „Tri mesara buhu klala“ i „Ima jedna kućica“ (Dobrota, 2012:21)
- Slika 8. Brojalica „Koka i pilići“ (Dobrota, 2012:22)
- Slika 9. Pjesma „Zimska pjesma“ (Goran i Marić, 2013:63)
- Slika 10. Pjesma „Stiže jesen“ (Goran i Marić, 2013:61)
- Slika 11. Pjesma „Jedan cvijet, dva cvijeta“ (Goran i Marić, 2013:73)
- Slika 12. Pjesma „Mala četa“ (Gospodnetić, 2015:393)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Fiaua Martinaić, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja sveučilišnog/e prvostupnika/ce Rauog i predškolskog odgoja i obrazovanja, izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo mojega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio završnog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 28.6.2023.

Potpis FiauaM

Izjava o pohrani i objavi ocjenskog rada
(završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - podertajte odgovarajuće)

Student/ica: Ficua Martinaić

Naslov rada: Glazbene aktivnosti djece rane i predškolske dobi i njihov utjecaj na cjeloviti razvoj djeteta

Znanstveno područje i polje: Društvene znanosti, Glazbeni odgoj i obrazovanje

Vrsta rada: Završni rad

Mentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):

Snježana Dobrota, prof. dr. sc.

Komentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):

/

Članovi povjerenstva (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):

Daniela Petrušić, asistent

Marijo Krnić, pred. dr. sc.

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanog ocjenskog rada (završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada.

Kao autor izjavljujem da se slažem da se moj ocjenski rad, bez naknade, trajno javno objavi u otvorenom pristupu u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (NN br. 119/22).

Split, 28. 6. 2023.

Potpis studenta/studentice: FicuaH

Napomena:

U slučaju potrebe ograničavanja pristupa ocjenskom radu sukladno odredbama Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima (111/21), podnosi se obrazloženi zahtjev dekanici Filozofskog fakulteta u Splitu.